

DOI 10.31909/26168774.2020-(46)-10
УДК 81'373.21(477.74)

Наталія КОЛЬЦУН*

ОНІМИ ПРИДУНАВ'Я ЯК МАРКЕРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ ТА ЛАНДШАФТУ

Статтю присвячено аналізу одиниць ономастичної системи південної Бессарабії, які містять у собі інформацію про природний ландшафт регіону, з урахуванням того факту, що природні умови певної території є важливим критерієм для виявлення системності онімів. Ономастичний простір обов'язково відображає локальний простір. Автор доповнює вже існуючі відомості про склад власних імен, їх структуру, внутрішню форму, особливості творення. Ландшафтні оніми досліджуються з очки зору дії двох універсальних ономастичних процесів: трансономізації та онімізації апеллятивної лексики. Підтверджується думка про закріплення у власних назвах за допомогою різних засобів типових екстралінгвістичних явищ. Значна увага приділяється використанню регіональних хоронімів та гідронімів, які слугують базою для утворення нових онімних одиниць півдня Одеської області. Висловлюється думка, що важливу роль у формуванні онімного простору регіону відіграє апеллятивна лексика двох лексико-тематичних груп, зі спільними семами вода й земля. Обґрунтовано думку про те, що значне різноманіття власних назв відображає природну своєрідність Придунав'я, унікальність рельєфу, агропромисловий потенціал регіону, тваринний і рослинний світ, ґрунти, утворюючи просторову картину взаємодії людини з природою.

Ключові слова: ономастична система, топоніми, хороніми, трансономізація, апеллятиви, ландшафт.

Одиниці сучасної ономастичної системи південної частини Одеської області¹ можна розглядати з різних боків: як засіб спілкування, пізнання і передачі інформації, як етнокультурні маркери, що відображають особливості культури, побуту і традицій народів унікального поліетнічного й мультикультурного регіону, і як лексеми, котрі є носіями інформації про особливості місцевого ландшафту. В широкому значенні природний ландшафт пов'язується з атмосферою, повітрям, кліматом, рельєфом, рослинним і тваринним світом, ґрунтами, поверхневими та підземними водами, гірськими породами тощо. Крім того, як підкреслює Л. Мартіненайте, «... ландшафт – це важливий фактор утвердження людини у просторі, що формує символічні образи групи, яка мешкає в ньому. Цей простір – соціально і культурно змістовний та історично зумовлений»². Взаємодія людини з

* Кольцун Н., кандидат філологічних наук, доцент, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, E-mail: nmkoltsun@gmail.com

¹У матеріалах статті ми будемо використовувати на позначення цієї частини Одеської області також інші назви: Придунав'є, межиріччя Дністра і Дунаю, Буджак, Південна Бессарабія.

² Мартіненайте Л. (2011) Ландшафт і його теоретичні інтерпретації. *Народна творчість та етнологія*. №3. С. 91-95. URL: [dspace.nbuv.gov.ua > handle](https://dspace.nbuv.gov.ua/handle)

природою утворює унікальне середовище, в якому зафіксовані історичні, географічні, культурні та етнографічні особливості тієї чи іншої місцевості, що знаходять своє відображення в ономастичній системі певного регіону.

Онімний фонд Придунав'я утворюється в результаті дії двох процесів, котрі можна віднести до ономастичних універсалій: перенесення власного імені з одного об'єкта на інший, тобто трансонімізації, та онімізації апеллятивної лексики. За визначенням О. В. Суперанської, ономастичні універсалії – «...це специфічні риси, притаманні всім або багатьом назвам різних мов, й загальні закономірності, згідно з якими розвиваються ономастичні системи. Універсалії базуються на здатності людини добирати і закріплювати у власних назвах типове екстралінгвістичне явище, а також на типовості значень і відношень, виражених у будь-якій мові, але за допомогою різних засобів»³.

Ландшафтні елементи зафіксовано у словниковому складі кожної мови і представлено різноманітною апеллятивною лексикою типу *ріка, море, акваторія, басейн, дельта, озеро, ліс, простір, степ, гора, острів, берег, рослини, дерево, квітка, вітер*, що активно поповнює ономастичну систему мови і може використовуватися для номінації одиничних реалій навколишнього середовища (населених пунктів, вулиць, магазинів, готелів, ресторанів, підприємств, державних установ, розважальних комплексів тощо), утворюючи унікальну ономастичну картину того чи іншого регіону. Ще одним джерелом поповнення ономастичного фонду слугують уже існуючі власні назви.

Онімний фонд сучасної мови репрезентований такими чотирма основними групами лексичних одиниць, як антропоніми, топоніми, ідеоніми й прагмоніми. Із них три останні дають цікавий матеріал для уявлення про шляхи виникнення онімної лексики, котру умовно називаємо ландшафтною.

Починаючи з праці А. М. Селищева «Из старой и новой топонимии»⁴ протягом ХХ століття актуалізуються дослідження проблеми виникнення та класифікації топонімічних одиниць (див. роботи В. М. Топорова, О. М. Трубачова, Є. М. Поспелова, В. А. Ніконова, В. Д. Бондалетова, Н. В. Подольської, О. В. Суперанської, Ю. О. Карпенка, О. Ю. Карпенко та ін.).

Так, наприклад, аналізуючи ознаки апеллятивів, виявлених у багатьох сучасних топонімах, В. А. Жучкевич виділяє сім типів географічних назв: 1) найменування, що виникли за ознаками рельєфу; 2) назви за ознаками водних об'єктів; 3) фітотопоніми; 4) зоотопоніми; 5) назви, котрі постали на основі соціальних та економічних явищ (етнічний склад, родинні зв'язки тощо); 6) патронімічні топоніми; 7) топоніми, що характеризують особливості об'єкта⁵. І. І. Жиленкова серед ойконімів на позначення природно-географічних особливостей місцевості виділяє такі тематичні групи: 1) ойконіми, утворені від назв річок; 2) ойконіми, що походять від географічної апеллятивної лексики (загальні географічні назви, найменування, утворені від гідрографічних термінів, назви, що відображають рельєф місцевості й особливості ґрунту); 3) ойконіми-фітоніми; 4) ойконіми-зооніми⁶.

³ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.4. С.245.

⁴ Селищев А. М. (1968) Из истории и новой топонимии. *Избранные труды*. М. С. 97-128.

⁵ Жучкевич В.А. (1980) *Общая топонимика*. Минск. 91 с.

⁶ Жиленкова И. И. (2012) Топонимы Белгородской области (системный лингвоанализ названий населенных пунктов). Белгород. С.14-15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/151218426.pdf>

Значна частина назв соціальних інституцій, різних колективів, географічних об'єктів, елементів інформаційного простору межиріччя Дністра і Дунаю групується навколо ключових топонімів природного ландшафту. Це насамперед хороніми та гідроніми. Мотивуючою основою для виникнення назв регіональних об'єктів виступають хороніми (від грец. *орас* – межовий знак, межа) як назви будь-яких значущих частин певної території, адміністративних, історичних, природних. Для півдня Одещини активно використовуваними є оніми *Європа*, *Чорне море*, *Причорномор'я* (*Чорномор'я*), *Бессарабія*, *Буджак*, *Подунав'я* (*Придунав'я*), *Ізмаїльщина*, *Нижній Дунай*.⁷ Ці назви використовують у різних варіантах для номінації приватних підприємств («*Бессарабія-В*», «*Нова Бессарабія*», «*Зірка Причорномор'я*», «*Бессарабська паляниця*», «*АК-Придунав'я*» – укр.м.; «*Южная Бессарабия*» – рос.м.); вулиць (*Бессарабська*, *Буджацька* (м. Ізмаїл), *Європейська* (м. Кілія), громадських організацій (*Будинок Європи у Бессарабії*, *Рідна Ізмаїльщина*, *Асоціація ветеранів спорту «Бессарабія»*, *Асоціація моржів Придунав'я*, *Бессарабський правовий консалтинг* – укр.м.; *Европейская Бессарабия* – рос.м.); благодійних фондів («*Відродження Бессарабії*» і «*Відродження та розвиток Придунав'я*»); сільських (фермерських) господарств («*Чорноморська перлина*», «*Бессараб*» – укр.м.; «*Южный Буджак*» – рос.м.); готелів, охоронних комплексів, газет, ОСББ⁸, агенцій (готель «*Бессарабія*», *Охорона-комплекс «Придунав'є*»; газети «*Голос Придунав'я*» – укр.м.; «*Бессарабские ведомости*» – рос.м.; ОСББ «*Чорномор'я*», «*Буджак*» та «*Бессарабія*», туристичний комплекс «*Буджак*», агенція трансграничної співпраці «*Еврорегион «Нижний Дунай»*» – рос.м.).

Внутрішньоміські хороніми (за назвою частини території міста) також слугують основою для виникнення нової онімної лексики. Так, наприклад, населення Ізмаїла традиційно використовує для номінації деяких районів міста такі неофіційні назви, як *Баранівка*, *Пойдовка*, *Хімчистка*, *Площадь*, *Липованка*, *Копана Балка*, *Крепость* (рос.м.) тощо. Ці хороніми (в українсько- або російськомовному варіанті) отримують нове життя в назвах вулиць (*Станційне селище*, *Гудзовська*), приватних підприємств (*Фортеця*, *Гудзовка-Солар-1*), ОСББ і житлових комплексів («*Фортеця*», «*Гагарінський*»), готелів («*Старый город*» – рос.м.), об'єднань громадян (*Липованка*, *Пойдівка*, *Баранівка*, *Південка*, *Копана балка* – укр.м.; *Крепость Измаил* – рос.м.).

Назви з використанням хоронімів утворюються різними способами. Найчастіше такі найменування – це результат трансонімізації або складного (комбінованого) словотворення. Досить часто вони становлять собою багатокомпонентні структури, де головною одиницею є хоронім у називному або родовому відмінках (приватні підприємства «*Нова Бессарабія*», «*Землі Бессарабії*», «*Перлина Бессарабії*», «*Земляцтво Бессарабії*»), а також відхоронімні ад'єктиви (фермерські господарства «*Бессарабський молочар*», «*Придунайська Нива*», громадська організація «*Бессарабський правовий консалтинг*», культурно-спортивний клуб «*Придунайські мисливці та рибалки*»). Продуктивними способами слід вважати також основокладання та аббревіацію (ТОВ «*Бессараббуденергопостач*»).

⁷Приклади ономастичних одиниць подано зі збереженням оригінальної української або російської орфографії.

⁸ОСББ – об'єднання співвласників багатопверхових будинків

На території Одещини знаходяться прісноводні та солоні озера (Ялпуг, Кугурлуй, Катлабуг, Китай, Сасик, Кагул, Картал, Саф'яни), лимани (Тузловські лимани), протікає чимало річок, серед яких на півдні області – Дунай, друга за довжиною і площею басейну річка Європи (в нижній течії Дунай утворює велику дельту).

Слід зазначити, що місцеві гідроніми є джерелом для виникнення багатьох ландшафтних онімів, вони систематично використовуються для номінації різних об'єктів та установ. Найчастіше «експлуатується» лексема *Дунай*. Наші спостереження дають можливість визначити декілька груп відгідронімних назв.

По-перше, це ойконімічні одиниці: с. *Задунайівка* (Арцизький район); с. *Саф'яни* (за однойменною назвою озера), с. *Дунайське* (Кілійське гирло Дунаю огинає село з трьох боків) та штучний острів *Репіда* (від назви проток Велика та Мала Репіда, що з'єднують Дунай з озером Кагул та озерною системою Ялпуг-Кугурлуй в Ізмаїльському районі); с. *Струмок* Татарбунарського району (за однойменною назвою річки). В цьому ж районі на західному березі Тузлівського лиману Бурнас знаходиться село *Тузли*.

По-друге, назви різних підприємств та організацій (СФГ⁹ «*Катлабуг*» Татарбунарського району, «*Ялпуг*» Болградського району, «*Дунайська нива*» Кілійського району, «*Дунай*», «*Картал*», «*Голубой Дунай*» (рос.м.) Ренійського району, ОСББ «*Дунай*», житлово-будівельний кооператив «*Дунаець*» Ізмаїльського району, дитячий футбольний клуб «*Дунай*», клуб боксу «*Дунаець*», МПП¹⁰ «*Дунайська зірка*» (м. Ізмаїл), асоціація «*Озеро Китай*» (м. Кілія).

По-третє, ідеоніми (газети «*Дунаець*», «*Придунайські вісті*», «*Голос Придунавья*» – укр.м.; «*Дунайская заря*» – рос.м.). Зафіксовано навіть поодинокі випадки відгідронімних антропонімів. Так, у регіоні мешкають родини на прізвище *Дунав* (*Дунафф*) і навіть собака має прізвисько *Дунай*.

Ряд відонімних утворень становлять назви, твірною основою яких виступають найменування регіональних населених пунктів. Порівняймо: місто Ізмаїл і назва готелю «*Ізмаїл*», приватні підприємства (ПП) «*Ізмаїл – Південь*», «*Ізмаїл – Югер*», «*Ізмаїл – проект*», «*Вітраж – Ізмаїл*», газети «*Співрозмовник Ізмаїла*»; назва міста Болград відображена в найменуваннях ТОВ¹¹ «*Болградське*», «*Болградтранс*», ресторану «*Болград*»; у містах Арцизі, Кілії й Рені функціонують футбольні клуби «*Арцизец*», «*Кілієць*», «*Рень*», газети «*Арцизькі вісті*», «*Ренійський вісник*» та аграрно-виробнича асоціація «*Кілія*»; селища міського типу та села (Тарутине, Суворове, Долинське, Орлівка, Караклія, Кубей, Банівка, Трояни, Успенівка, Кулевча, Шевченкове, Струмок, Криничне) також стали основою, наприклад, для таких назв, як футбольний клуб «*Тарутине*», СФГ «*Суворово*», «*Орловський*», «*Долинське*», «*Привал Орлівка*», «*Кулевча*», «*Кубей*», «*Сергіївка*», «*Перлина Струмка*», «*Криничне*», ТОВ «*Шевченкове*», «*Орлівка Агро*», «*Трояни*», «*Успенівське*» та ін.

Місцеві географічні поняття – це шар апелятивної лексики, задіяної у творенні регіональних онімів. Такі одиниці позначають реалії навколишньої дійсності, таким чином фіксуючи в собі особливості регіонального ландшафту. В межах лексико-семантичного поля «ландшафт» можна виділити кілька лексико-тематичних груп (ЛТГ). Насамперед – це «вода» та «земля». Південь Одеської

⁹СФГ – сільське (фермерське) господарство

¹⁰МПП – мале приватне підприємство

¹¹ТОВ – товариство обмеженої відповідальності

області є територією зі значною кількістю рік, озер, каналів та Чорним морем. Цілком природно, що ономастичній картині регіону притаманні і відапелятивні оніми, які можна об'єднати базовим поняттям «вода». Для номінації використовуються ядерні і периферійні апелятивні одиниці. Серед топонімів високою частотністю визначаються лексеми з елементами *море, озеро, ріка, лиман*. У Білгород-Дністровському, Кілійському й Татарбунарському районах є села під назвою *Приморське (біля Чорного моря)*; село *Приозерне* розташоване на березі озера Китай (Кілійський район), а село *Озерне* – на березі озера Ялпуг (Ізмаїльський район). Селище *Надрічне* в Тарутинському районі найменоване за місцем його розташування за рікою Сакі. На місце розташування села вказує і назва *Зарічне* (Татарбунарський район). У Татарбунарському районі знаходиться селище *Лиман*, в Ізмаїльському – *Лиманське*, в м. Вилкове – вулиця *Приморська*, в с. Каракурт (Болградський район) – вулиця *Лиманська*.

У назвах організацій, підприємств також використовується апелятивна лексика ЛТГ «водний простір», актуалізуючи таким чином сферу діяльності або місце розташування: СФГ та база відпочинку «*Примор'є*», державні підприємства «*Морречсервіс*» (рос.м.), «*Срібне озеро*», газета «*Лиман*», мале підприємство «*Море*», СФГ «*Картал*» (за однойменною назвою озера).

Семантична ознака «водяний простір» включає в себе також і периферійні лексичні одиниці на позначення реалій дійсності, пов'язані з різними водоймами: морем, рікою, озером, лиманом. На основі чого встановлюються асоціативні зв'язки: «водяма-вода та її елементи», «водяма-суходіл», «водяма-людина», «вода-флора й фауна». Саме в уявленні місцевих мешканців про роль у їхньому житті такої стихії, як вода, виника значна кількість онімів із загальною семою 'водний простір'. Найменування *води* в прямому значенні виконують номінативну функцію щодо однорідних об'єктів, а як оніми вони називають одиничні об'єкти. Так, процес онімізації лексеми *дельта* (гирло річки з численними острівцями та протоками на замуленій низині; в нижній частині ріка Дунай поділяється на гирла і впадаючи в Чорне море, утворює велику низинну дельту) представлено на півдні Одещини в назвах державних та приватних підприємств («*Дельта-лоцман*», «*Конст-Дельта*», «*Дельта*» в м. Ізмаїлі), різноманітних центрів (екологічний центр «*Дельта*» в м. Вилкове, центр дозвілля та торговий центр «*Дельта*» в м. Ізмаїлі), СФГ («*Дельта*» в містах Рені та Болграді).

В українській частині дельти Дунаю (гирлі Дунаю) розташоване невелике за розмірами, але унікальне за своєю будовою містечко Вилкове. Завдяки численным каналам (місцеві жителі називають їх ериками), проритим уздовж вулиць, місто образно іменують Українською або Дунайською Венецією. Тож, цілком зрозуміла поява назви закритого акціонерного товариства з гідротехнічних робіт «*Канал*» та спортивно-оздоровчого клубу «*Усть-Дунайськ*»¹².

Найменування садівничих товариств «*Прибой*» і «*Волна*» (рос.м.), туристичної бази «*Прибой*», кафе «*Волна*» (м. Ізмаїл), ТОВ «*Хвиля*» (м. Рені), торгової групи «*Бриз*», бази відпочинку «*Волна*», «*Прибой*», «*Лагуна*» (с. Приморське Татарбунарського району) також є результатом переходу до онімних одиниць апелятивної лексики, що вказує на частину водного простору (*хвиля* – водяний вал, що утворюється на поверхні води¹³, *прибой* – б'ющие в берег морские

¹² Назва морського торговельного порту України, розташованого в дельті Дунаю.

¹³ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.4. С.245.

волны¹⁴, *бриз* – легкий береговий вітер, який дме вдень з моря, а вночі з суші¹⁵, *лагуна* – неглибока морська затока, що утворилася внаслідок відокремлення частини моря піщаною косою¹⁶).

Асоціативні зв'язки «водойма-суша» також породжують значну кількість назв: населених пунктів (с. *Плавні* Ренійського району (плавні – заболочені, порослі вологолюбною рослинністю низькі береги річок, що затоплюються під час повені¹⁷), селище *Прибережне* Білгород-Дністровського району), приватних підприємств («*Причал-Плюс*» – рос.м.), СФГ («*Берега*», «*Пристань*» – рос.м.), ОСББ («*Портовик*», «*Маяк*» – рос.м.), кафе («*Берег*» – рос.м.).

Частину лексико-тематичної групи «водний простір» становлять лексеми, що позначають предмети і діяльність людини у цій сфері. Наприклад, *рибалка*, *поплавок*, *моряк*, *сейнер*, *капітан*, *бригантина*, *корвет*. Апелятивні одиниці слугують мотивуючими основами для багатьох назв об'єктів практичної діяльності мешканців Придунав'я. В Ізмаїлі є вулиці *Корабельна*, *Матроська*, *Пароходна*, *Портова*, *Судоремонтників*; житловий комплекс «*Капітан*», житловий кооператив «*Моряк-2*», садівниче товариство «*Сейнер*», кафе «*Бригантина*», ресторан «*Нептун*», бар і туристична база «*Поплавок*», приватні підприємства «*Корвет*», «*Сейнер*», СФГ «*Моряк*», газета «*Моряк України*»; ТОВ «*Рибний майстер*» – у м. Вилкове.

Ряд місцевих ландшафтних онімів поповнюють лексеми, що походять від термінологічних найменувань флори і фауни, водного простору. Так, в Ізмаїльському та Саратському районах знаходяться села з назвою *Комишівка* (*комиш* – висока водяна або болотяна багаторічна рослина родини осокових¹⁸), СФГ «*Івушка*» (с. Криничне Болградського району), «*Іва*»¹⁹ (м. Арциз), «*Верба*» (с. Білолісся Татарбунарського району). В Татарбунарському районі на березі Чорного моря в курортному містечку Катранка розташовані бази відпочинку «*Чайка*», «*Пелікан*», «*Дельфін*», у Болградському районі функціонує СФГ «*Риба*», у м. Вилкове діє ТОВ «*Вилково Пелікан Тур*», в Ізмаїльському районі – приватне підприємство «*Чайка*».

Ономастична картина півдня Одещини відображає також особливості земельних ресурсів цього регіону. Історично та географічно південь Одеської області – це сільськогосподарський район. Чорноземні ґрунти високої природної родючості у сполученні з теплим степовим кліматом формують високий агропромисловий потенціал регіону. Аграрії Придунав'я вирощують зернові, плодово-ягідні, овочеві та олійні культури, значне місце посідають м'ясна і молочна галузі, розвинуті виноградарство, виноробство та бджільництво. «Українське Подунав'є – аграрний регіон, розвиток якого тісно пов'язаний з раціональним використанням природно-ресурсного потенціалу. За більш ніж

¹⁴ Ожегов С. И. (1984) Словарь русского языка. М. 520 с.

¹⁵ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.1. С.235.

¹⁶ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.1. С.435.

¹⁷ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.1. С.557.

¹⁸ Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.4. С.245.

¹⁹ На берегах Дунаю та водойм півдня Одещини росте у великій кількості гостролиста верба (рос. *ива*).

шістдесятирічний період радянської історії межиріччя, – констатує В. Тодоров, – значно зріс рівень господарського освоєння території. З початку 1870-х року для Дунай-Дністровського межиріччя була характерна рослинницько-тваринницька спеціалізація сільськогосподарського виробництва. Зараз основу агропромислового комплексу регіону становить виробництво зернових і зернобобових культур, соняшнику, винограду, м'яса, молока та продуктів їх переробки... Специфікою зернового господарства є культивування рису на заплавах Дельти Дунаю (Кілійський район)»²⁰.

У назвах державних та приватних підприємств активно використовується елементи визначення сфери діяльності:

- грецький корінь *agros* (поле) (ТОВ «Дунай-Агро», «Агротрейд», «Агро юг експорт», «Агро-Союз-Измаил», «Бессарабія-Агро», «НикаИнвест Агро», «Агро Вита», «Агро Південь Дунай», ФГ²¹ «Агровод», «Трояни-Агро», ПП «Буджакагротехсервіс», «Юагросервіс», «Агросервіс Південь»);

- апелятивні одиниці із загальною семою «зернові та олійні культури/обробка землі, земля» (СФГ «Терра», «Урожай», ТОВ «Блакитна нива», «Придунайська нива», «Дунайський землероб», «Дунайзерноекспорт», «Степ», «Рис Бессарабії», СФГ «Колос», «Соняшник», «Золотий колос», «Золотий початок», «Полепродукт», ПП «Пашня», «Колос», «Насіння»);

- лексеми для найменування плодово-ягідних та овочевих культур (ПП «Виноградарь» і ВАТ «Виноградар», ТОВ «Дунафф-виноградорство», «Виноград-Агро», «Золота лоза», СФГ «Виноградне», «Синьор помідор»);

- апелятивна лексика з елементами, що вказують на вид господарської діяльності (ТОВ «Нектарин», «Пчела», «Фермер», «Асоціація рибодобувних та рибопереробних підприємств», СФГ «Бессарабський молочар», «Флора Міні», «Мукомол», «Табак»).

Особливості ландшафту півдня Одещини відображено й у назвах населених пунктів. Найчастіше мотивуючою основою ойконімів виступають одиниці, що вказують:

- на рослини, поширені на певній території: села *Виноградівка*, *Садове* Арцизького р-ну, *Абрикосове* Білгород-Дністровського р-ну, *Ліски* Кілійського р-ну, *Оріхівка*, *Тополине* Болградського р-ну, *Вишневе* Татарбунарського р-ну та *Пшеничне* Саратського р-ну;

- на унікальність рельєфу (села *Лугове*, *Крива балка* Саратського р-ну, *Нагірне* й *Котловина* Ренійського р-ну, *Підгірне* Тарутинського р-ну, *Полянка* Білгород-Дністровського р-ну, *Холмське* Арцизького р-ну).

Крім того, слід зазначити поодинокі випадки використання апелятивної лексики для створення ойконімів, що вказує на діяльність мешканців населеного пункту (с. *Рибальське* Татарбунарського р-ну).

Одна з ділянок парку Тузлівські лимани має назву *Журавлине поле*. Це пояснюється тим, що ділянка використовується під час весняних та осінніх перельотів птахами, зокрема сірими степовими журавлями, для відпочинку, відновлення сил та харчування.

Таким чином, аналіз ландшафтних онімних одиниць півдня Одещини підтверджує думку про факт відображення в ономастичній системі регіональних

²⁰ Суперанская А. В. (1972) Ономастические универсалии. Восточнославянская ономастика. М. С. 346-356.

²¹ФГ – фермерське господарство

елементів локального простору. Тривалі контакти людини з природою вносять у семантику імені уявлення про навколишнє середовище.

Література:

- Жиленкова И. И. (2012) Топонимы Белгородской области (системный лингвоанализ названий населенных пунктов). Белгород. С.14-15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/151218426.pdf>
- Жучкевич В.А. (1980) Общая топонимика. Минск. 91 с.
- Мартіненайте Л. (2011) Ландшафт і його теоретичні інтерпретації. Народна творчість та етнологія. №3. С. 91-95. URL: [dspace.nbuv.gov.ua > handle](https://dspace.nbuv.gov.ua/handle/11364/11364)
- Ожегов С. И. (1984) Словарь русского языка. М. 520 с.
- Селищев А. М. (1968) Из истории и новой топонимии. Избранные труды. М. С. 97-128.
- Словник української мов: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. К. 1970-1980. т.1. С.235.
- Словник української мов: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.4. С.245.
- Словник української мов: в 11 тт./АН УРСР, Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К. 1970-1980. т.11. С.40.
- Суперанская А. В. (1972) Ономастические универсалии. Восточнославянская ономастика. М. С. 346-356.
- Тодоров В. (2018) Соціально-економічні та соціально-політичні аспекти розвитку болгарського населення Південної Бессарабії. Культурний простір бессарабських болгар: монографія. Ізмаїл-Болград. 145 с.

REFERENCES

- Zhy`lenkova Y`. Y`. (2012) Topony`my Belgorodskoj oblasti` (sy`stemnyj ly`ngvoanaly`z nazvany`j naseleenny`kh punktov). Belgorod. S.14-15. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/151218426.pdf>
- Zhuchkevych V.A. (1980) Obshhaya toponym`ka. My`nsk. 91 s.
- Martinenajte L. (2011) Landshaft i jogo teorety`chni interpretaciyi. Narodna tvorchist` ta etnologiya. #3. S. 91-95. URL: [dspace.nbuv.gov.ua > handle](https://dspace.nbuv.gov.ua/handle/11364/11364)
- Ozhegov S. Y`. (1984) Slovar` russkogo yazy`ka. M., 520 s.
- Sely`shhev A. M. (1968) Y`z y`story`y` y` novoj toponym`my`y`. Y`zbrannyye trudy. M., S. 97-128.
- Slovy`k ukrayins`koyi mov: v 11 tt./AN URSSR, Insty`tut movoznavstva; za red. I.K. Bilodida. K., 1970-1980, t.1, S.235.
- Slovy`k ukrayins`koyi mov: v 11 tt./AN URSSR, Insty`tut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. K., 1970-1980, t.4, S.245.
- Slovy`k ukrayins`koyi mov: v 11 tt./AN URSSR, Insty`tut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. K., 1970-1980. t.11. S.40.
- Superanskaya A. V. (1972) Onomasty`chesky`e uny`versaly`y`. Vostochnoslavjanskaya onomasty`ka. M., S. 346-356.
- Todorov V. (2018) Social`no-ekonomichni ta social`no-polity`chni aspekty` rozvy`tku bolgars`kogo naseleennya Pivdennoyi Bessarabiyi. Kul`turny`j prostir bessarabs`ky`x bolgar: monografiya. Izmayil-Bolgrad. 145 s.

Koltsun N. They Are The Danube As Markers Of The Regional Landscape

The article is devoted to the analysis of the units of the onomastic system of southern Bessarabia which contains the information about the natural landscape of the region. Taking into account this fact, it means that the natural conditions of a certain area are an important criterion for identifying the system of onyms. Onomastic space necessarily reflects the local space. The author adds the already existing information about the composition of proper names, their structure, internal form and peculiarities of their creation. Landscape onyms are studied from the point of view of the action of two universal onomastic processes: transonomization and onimization of appellate vocabulary. The idea of fixing typical extralinguistic phenomena in proper names by various means is confirmed. Considerable attention is paid to the use of regional choronyms and hydronyms, which serve as a basis for the formation of new onym units in the south of Odessa region. It is believed that the appellate vocabulary of two lexico-thematic groups, with common lexical meaning water and land, plays an important role in the formation of the onymic space of the region. The opinion is substantiated that a significant variety of proper names reflects the natural originality of the Danube, the uniqueness of the terrain, agro-industrial potential of the region, fauna and flora, soils, forming a spatial picture of human interaction with nature.

Key words: *onomastic system, toponyms, choronyms, transonymization, appellation, landscape.*